

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

GREVE LOKALHISTORISKE FORENING

BIDRAG TIL GREVE KOMMUNES HISTORIE

HÆFTE NR. 40 En Hundiedrengs erindringer - 1

Hæfte nr. 40 i serien
"Bidrag til Greve kommunes historie"

En Hundiedrengs erindringer - 1

AF

JOHANNES SØRENSEN

GREVE LOKALHISTORISKE FORENING
Marts 1996

**Udgivet af Greve Lokalhistoriske Forening
Marts 1996
Layout Peder Broager
1. oplag 400 eksemplarer**

Forord

I 1978 fik jeg min farbror Johannes' erindringer. Der har fra flere sider været udtrykt ønske om, at de blev gjort tilgængelige for en større kreds, så nu fremkommer de som to "Gule Hæfter" - de kunne ikke være i et.

Årsagen til erindringerne - i følgebrevet til erindringerne skriver farbror Johannes: "Jeg har tænkt på, om det måske kunne more dig at læse de barn- og ungdomserindringer, som mine børnebørn har plaget mig om i årevis, nu er de afsluttede".

Det bør også nævnes at min farbror var 88 år, da han nedskrev sine erindringer.

Han skriver om barndomstiden i Hundige, skolegangen, arbejdet og fritiden i Hundige og Ishøj samt den senere uddannelse.

I "Gult hæfte" nr. 41, der udkommer i efteråret 1996, fortsætter erindringerne om tiden som selvstændig roe-entreprenør, soldatertiden og afslutter med giftemål og etablering i Jylland.

Holger Schmidt-Sørensen

Indhold

Fra min bette tid	Side	1
Skole	Side	2
Jul	Side	7
Bedstemors død	Side	8
Far gifter sig igen	Side	9
Jyllandstur	Side	11
Atter hjemme	Side	14
Fastelavn	Side	15
Min første plads	Side	18
Konfirmation	Side	20
Fæste på Strandgården, Ishøj	Side	23
Dyrskue	Side	28
Friskolen i Ishøj	Side	29
Cykleture	Side	30
Højskoletiden	Side	32
Fæste hos Lars Clausen Særslev, Odsherred	Side	34

FRA MIN BETTE TID

Jeg er født 29 Juni 1890. Min far var Jens Sørensen, gartner i Hundie. Min mor hed Hansine Katinka Hansen og var fra København. Hun døde ved min yngre brors fødsel, da var jeg 1 1/4 år gammel. Alt dette har jeg jo ingen erindring om. Men jeg kan ganske svagt huske lidt om min farfar. Jeg husker, at han altid gik med en blå bluse, der kunne knappes i halsen, og så havde han altid en vest udenpå, samt en kasket eller kabuds på hovedet. Jeg var 3 år, da han døde.

Min bedstemor, farmor, passede husholdningen, men om vinteren lå hun altid i sengen, det var det man dengang kaldte tæring, og som mange ældre mennesker dengang led af. Så måtte far selv holde hus og lave mad, og det var han god til, det fortalte bedstemor mig senere, da jeg var blevet noget ældre. Om sommeren måtte så jeg, som den ældste, hjælpe bedstemor med, hvad jeg kunne. Jeg kunne røre i gryden, når der skulle koges grød, jeg bar brænde til komfuret, og jeg kunne gå til købmanden efter varer.

Ind imellem skulle jeg også underholde min lillebror. Han hed noget så uhørt som KÆTHIUS. Et navn, der skabte ham mange kvaler som barn, men som han, som voksen, var ganske urimelig stolt af. Han fik sit navn på den måde, har far fortalt mig, at da vores mor døde og skulle begraves, så skulle min bror døbes ved samme lejlighed, han blev døbt ved vor mors kiste. Præsten syntes han skulle have et navn, der mindede noget om vores mor, hun blev vist nok til dagligt kaldt Katinga, og så syntes præsten, at Kæthius kunne minde lidt der om, ja måske?. Far har muligvis ikke rigtig kunne overveje dette. Jeg har ofte tænkt på, hvor drøjt det må have været for ham, dette pludseligt at stå helt alene med to små børn og to gamle syge mennesker, hans far og mor. Der skulle sørges for dem alle. Så vidt jeg ved var der ingen forsorg dengang, udover fattighjælp, og den har far aldrig villet gå til, det er helt sikkert.

Nå, livet gik videre, vanskelighederne skulle overvindes, og blev det for så vidt, men nye kom til. Bedstefar døde, bedstemor blev stadig dårligere, og far måtte have noget hjælp i huset. Dette husker jeg kun lidt om. Jeg husker en pige, der hed Mette, og der var en, der hed Mathilde. Der var vist et par stykker til, men jeg husker dem ikke.

Vores to nærmeste naboer var Lars Jensen og Lars Hansen. Lars

Jensen eller LasJen, som han hed i daglig tale, boede vest for vores hus. Han drev en lille gård på en snes td. land. Han var vistnok en venlig og fredelig mand. Jeg husker ham nærmest for hans enorme forbrug af skråtobak. Han tyggede skrå både tidlig og silde, tobakssovsen drev ustandselig ned over hagen og vesten, og videre ned på trøje og bukser, og da han, af princip, yderst nødig og uhyre sjælden skiftede tøj, så han som regel farlig ud. Hans kone, Ane, var vi børn meget, meget glade for. Hun havde en krukke med kandis, og den kom altid frem, når vi kom derhen, og det kom vi ofte. Lars Hansen boede øst for vores hus. Det var en noget større gård (Enghavegård - den nuværende præstebolig). Jeg kan huske, at der foruden manden og konen, var to karle, en dreng og to piger. Vi to drenge gik der næsten, som om vi hørte med til gården. Når der skulle slagtes gris, var vi altid med. Lars Hansen forlangte, at vi skulle være der og rykke grisen i halen, inden den blev slagtet. Det var betingelsen for, at vi dagen efter kunne møde op, og være med til at spise sorte pølser.

SKOLE

Tiden nærmede sig nu, da jeg skulle til at gå i skole. Far havde købt en bog til mig, jeg mener, at den hed *Hanebogen*, i hvert fald var der et flot billede af en hane på forsiden.

Jeg fik travlt, jeg skulle da helst kende bogstaverne, når, jeg kom i skole. Jeg læste både tidlig og silde, ned til far i marken: "Far, hvad hedder bogstavet her?" - "Det hedder sådan og sådan, men løb nu hjem, jeg har travlt". Så omkring og afsted hjem til bedstemor for at få oplysning om andre sære bogstaver. Efterhånden fik jeg på den måde lært bogstaverne, fik også lært at sætte dem sammen til ord.

Det var jo nærmest ord med kun en stavelse, kat, ko, hund o.l. Jeg

var stolt som en pave, nu kunne jeg læse, og så var det jo ikke noget at snakke om at skulle i skole. Omsider oprandt så den store dag, da jeg skulle begynde i skolen.

Far fulgte mig derhen og afleverede mig til læreren, der hed Laurits Jonsen. Skolen var en ældre bygning med stråtag. Der var kun et klasseværelse, så var der en god stor legeplads mellem skolen og landevejen. Jeg fik besked på at gå ud på legepladsen til de andre børn, og blive der til vi blev kaldt ind. Jeg kendte kun meget få af børnene, og der var vist nok omkring 30 ialt. Da far gik hjem, kan jeg godt huske, at jeg følte mig en smule forknyt. Vi blev nu kaldt ind og vi nye fik anvist de pladser, hvor vi skulle sidde. Først skulle vi blot sidde og høre på, hvordan de andre blev undervist, så var der frikvarter, og da vi kom ind igen ---- Det er helt underligt at sidde her og opfriske alt dette. Hvad er det der gør, at alt dette står så lysende klart for hukommelsen, medens andre hændelser, der er sket langt senere, for manges vedkommende er stærkt slørede, eller måske helt væk, helt borte fra hukommelsen. Det er da underligt, ikke?

Fra højre: Lærer Johnsen, hans kone og en bekendt

Nå, hvor var det vi kom til, jo det var jo da vi blev kaldt ind efter frikvarter. Der fortalte læreren os så, at han gik ud fra, at vi alle

havde lært bogstaverne, så skulle vi nu igang med at lære at stave, da det jo var en betingelse for at kunne læse rent, som det hed. Jeg gjorde ham omgående opmærksom på, at jeg behøvede i hvert fald ikke at lære at stave, for jeg kunne godt læse rent med det samme. Jeg tror nok, at han blev lidt overrasket, men han sagde, at så skulle jeg virkelig heller ikke spille tiden med at stave, så skulle jeg jo med det samme op i det hold, der læste rent, og så fik jeg et stykke for, som jeg så skulle læse dagen efter. Det kunne nemt have blevet en stor fiasko for mig, jeg kunne jo ikke læse rigtigt rent. Jeg kunne jo nok læse enkelte korte ord, men det var ikke det samme. I det stykke, jeg fik for, var der mange ord, jeg ikke anede, hvad betød. Gode råd var dyre. Der var ikke andet for end i lag med bedstemor. Hun måtte forklare mig de vanskelige ord. Hun var nu ikke alt for villig, hun sagde, at det var noget pjat af sådan en Dreng, at påstå han kunne læse rent, når han blot kunne læse enkelte ord, ja, hun var lige ved at sige, at jeg skulle sige til læreren, at det var en misforståelse med det læsen rent. - Dette slap jeg dog for. Bedstemor har jo nok alligevel syntes at det var for stor en ydmygelse. Hvordan jeg fik lært stykket, om jeg fik lært at stave ordene, eller jeg simpelthen fik lært det hele udenad, det husker jeg ikke, men jeg husker, at jeg dagen efter læste stykket omtrent rent i skolen, vist nok til nogen overraskelse for læreren, men til uendelig tilfredshed for mig selv. Dog besværlighederne var ikke forbi, jeg fik nye stykker for med nye vanskelige ord, og så måtte bedstemor holde for igen. Omsider blev vanskelighederne dog mindre, og efterhånden kunne jeg så nogenlunde læse det meste.

Far holdt et ugeblad, jeg husker ikke, hvad det hed, men der var en side med tekst og billeder beregnet for børn, det var noget med Mester Grå eller sådan noget. Hvor husker jeg tydelig den glæde, jeg følte, da jeg selv kunne begynde at læse dette, før måtte vi jo altid vente til far kom ind fra sit arbejde, så læste han den for os, nu kunne vi selv. Når jeg skriver vi, er det fordi min bror hele tiden fulgte meget nøje med i alt, hvad jeg fik at vide, og når jeg læste mine lektier, dem læste jeg som regel højt, så sad han ved siden af og lyttede. Resultatet blev faktisk, at da jeg endelig nåede til at læse nogenlunde flydende, så kunne han også, selv om han jo sådan set ingen undervisning havde fået.

Tiden gik, nye pligter fulgte, blandt andet med at hjælpe far med at sætte kartofler om foråret, dette var noget der skulle gøres med særlig omhu. Far gravede hullerne, og vi satte så kartoflerne. Først havde vi fået et kursus i, hvordan kartoflen skulle vende, hvad for en ende, der var roden, og hvad for en toppen, roden skulle nedad, for der kom rødderne, og de skulle suge næring til planten. Toppen skulle altså opad, for der kom bladene, og ved dem kunne planten trække vejret. Jo vi forstod, hvor vigtig det var, at kartoflen vendte rigtig, vendte vi den forkert, så kunne planten hverken få næring eller luft, og måtte langsomt pines ihjel, det ville jo være skrækkeligt. Det var også nødvendigt, at kartoflen blev anbragt lige midt i hullet, for kom den til at stå i siden af hullet, så ville planten jo vokse op og blive skæv, skæv i kroppen ligesom gamle Jakob. Gamle Jakob var en ældre mand, der jævnlig arbejdede hos far, og han var meget skæv i kroppen, rimeligvis på grund af hårdt slid. Far fortalte mange ting. Han forklarede os, hvordan det blev tordenvejr, og hvordan fuglene kunne flyve, og mange andre ting. Vi to drenge nærede en grænseløs beundring for far. Vi var overbevist om, at ingen vidste så meget som vores far, og ingen, absolut ingen, var så stærk som vores far. Havde vi ikke stået og med vores egne øjne set, at far med de bare hænder tog en hel kasse kartofler nede på jorden, og med et eneste tag satte den helt op på vognen.

For det meste gik vi drenge og tulrede rundt for os selv. Der var ingen jævnaldrende vi kunne lege med i den ende af byen, hvor vi boede, men vi klarede os godt endda. Legetøj lavede vi selv, en kort tyk pind med en snor i, det var en ko, en noget længere pind var en hest, og så fremdeles. Vi havde også en anden leg. Den gik ud på, at vi satte en kasse eller anden ting op, så gik vi et stykke væk og skulle så se, hvem der først kunne ramme den med en lille sten, en kartoffel eller en kastanie. Det fik vi mange timer til at gå med. På gavlen af huset var en lille lem. Den var aldrig lukket, fordi der skulle komme luft ind til høstænget. En middagsstund gik min bror og jeg og legede et stykke fra denne lem. Min bror sagde til mig: "Du kan ikke ramme hullet der i gavlen" - "Vist kan jeg da så", sagde jeg. "Nej du kan ej" påstod han. "Det skal jeg vise dig" råbte jeg, fandt en passende sten, kastede og ramte selvfølgelig da også hullet, men så skete noget ganske uforudset, der lød et frygteligt vræl oppe fra høstænget og

derefter hyl på hyl, nedad trappen og ind til bedstemor. Tak skæbne, det var gamle Maren, der var kravlet op på høstænget for at sove til middag, og så havde min uskyldige sten været så uheldig at ramme Maren lige i knolden.

Maren var en ældre kone, der til tider kom og gik til hånde. Bedstemor kom ud i døren og kaldte. Hun havde den gamle grødslev med, "Hvem har kastet sten på høstænget?" Jeg meldte mig med det samme, for jeg vidste, at det kunne sommetider mildne lidt på afgørelsen, hvis man straks meldte sig og indrømmede sin forseelse, når man havde været uheldig og begået en bommert. Om det hjalp her, ved jeg ikke, i hvert fald fik jeg da nogle få rap af grødsleven, og grundig belæring om aldrig nogensinde mere at kaste sten på stænget, og det ved jeg, at jeg har overholdt.

Jeg kan huske, at bedstemor blev ringere og ringere. Jeg kan huske det derved, at det skete stadig oftere, at bedstemor måtte blive i sengen nogen dage, og stadig oftere hørte vi hende klage sig for smerterne. Vi drenge kunne ikke lide det, når bedstemor havde ondt, det husker jeg ganske tydelig. Det lagde altid en dæmper på os. Det hændte også, når bedstemors smerter blev særlig slemme, at hun bad os børn om at gå ned i marken og bede vores far om at komme lidt ind. Så sad far på sengekanten og talte ganske stille med bedstemor. Vi drenge var som regel i stuen ved siden af, men vi var altid meget stille, det var ligesom, der hvilede et tryk på os, når bedstemor havde det ondt. Det kunne også hælde, når bedstemors smerter var særlig slemme, at hun bad far om at spille lidt for hende, så tog far sin violin og spillede nogle af de melodier, som han vidste, at bedstemor holdt mest af, og det var underligt, for ofte var det som om tonerne - tog smerterne, og lidt efter sov bedstemor. Så hængte far sin violin op og sagde til os: "Så drenge, nu sover bedstemor godt. Gå nu ud og leg og vær ikke for støjende".

I løbet af vinteren har far vel indset, at han blev nød til at sikre sig noget mere stadig hjælp i huset. Han fæstede en pige, der skulle komme til maj og blive et år. Hun var helt ovre fra Vestjylland. Hvor det var, var vi vel ikke helt klar over. Vi var nok ikke nået så langt endnu i geografi, men vi var klar over, at det var uendeligt langt borte, og vi var meget spændt på, om hun mon nu også lignede sådan rigtige mennesker, når hun kom så langt borte fra. Vi blev glædeligt

overraskede, da hun kom. Hun lignede et rigtigt menneske, og vi blev snart gode venner med hende. Og jeg kan huske, at det var min fødselsdag i juni, da havde hun bagt en kage tidlig om morgenen, en fin lille kage, som jeg skulle have helt alene, fordi det var min fødselsdag. En sådan overdådighed havde jeg aldrig oplevet før. Ikke sært, at jeg blev glad, og jeg har aldrig glemt det. - Dagene gik, bedstemor lå stadig i sengen. Jeg kan ikke erindre om hun overhovedet var oven senge den sommer, jeg tror det ikke.

JUL

Da vi nåede jul, indtraf atter en ny stor begivenhed. Vi fik et juletræ, ganske vist et lille et. Det stod på servanten ved siden af bedstemors seng, men der var både fod på og stjerne i toppen og mange lys på. Jeg tænker nok, det var Maries idé (Marie, det var den pige, vi havde fået til maj). Før den tid var vort juletræ altid et par grangrene i en krukke med sand, men med kræmmerhuse og med lys, anbragt ved bedstemors seng. Vi børn syntes, det var festlig, og vi glædede os altid lang tid i forvejen. Men nu fik vi et rigtig virkelig juletræ med alt, hvad der hørte til, det festligste jeg synes, jeg kan erindre.

Juleaften hos os var altid festlig. Først fik vi risengrød, så juletræ ved bedstemors seng, så sang vi julesalmer, og far spillede på violin, og han kunne både spille og synge på en gang. Derefter gik far og vi drenge ind i stuen, far hentede en pose med bolcher og en pose pebernødder, som han havde købt, og så hentede han en ganske lille bitte trillebør, ikke meget større end en tændstikæske. Den kom kun frem den ene gang om året og blev efter brugen omhyggelig låset ned i fars skuffe igen. Far læssede bolcher og pebernødder på, så mange der kunne være og kørte først et læs til mig, så et til min bror, og derefter skiftevis, så længe der var noget i poserne. Det var vel nok festlig. Til sidst skulle min bror og jeg på loftet med grød til julenissen. Kæthius bar grøden og jeg lygten. Så satte vi omhyggelig fadet med grøden midt på loftet og skyndte os ned igen, spændte på om nu denne her julenisse ville spise grøden. Imedens var far gået i stalden, koen og hesten skulle have et stort foder hø ekstra, det hørte sig til juleaften. Når far så kom ind, ja så var det tid at gå i seng. Vi sagde godnat til hinanden, gik i seng og sov dejligt, for vi vidste, at

det var jul igen i morgen. Bedstemor sagde jo, at julen varer lige til påske.

BEDSTEMORS DØD

Om vinteren døde så Bedstemor. Det var om formiddagen, min bror og jeg var, som så ofte, inde hos naboens og lege, far kom og hentede os og fortalte, at bedstemor var død. Jeg kan ikke erindre, hvad jeg følte ved dette, heller ikke da vi kom hjem, og far og Marie tog os med ind i soveværelset, for at vi skulle sige farvel til bedstemor, forstod jeg noget?. Det var jo mit første møde med døden, og jeg forstod det ikke. Hvad var det for noget med, at bedstemor var død. Jeg kunne da se, at hun lå og sov noget så fredeligt.

Det så slet ikke ud til, at hun havde smerter. Jeg husker tydeligt, at jeg tænkte, bare vi nu var stille og ikke vækkede hende, så hun kunne få rigtigt udsovet. Først da far senere på dagen kom hjem med en stor hvid kiste, og et par nabokoner kom og hjalp til med at lægge bedstemor i denne og pyntede hende med fint, hvidt tøj, og far trak gardinet for vinduet og låsede døren til soveværelset, da begyndte jeg vist nok at fatte lidt af alvoren. De nærmeste dage derefter står nærmest for mig som et stort kaos. Der var travlhed både ude og inde, der skulle slagtes og der skulle bages, flere koner fra byen kom og hjalp til, ingen steder kunne man være uden at gå i vejen, og stadig stod den hvide kiste med bedstemor inde bag den lukkede dør i soveværelset.

Byens bedemand havde været rundt og byde til begravelse, det brugte man dengang. Og den dag, hvor begravelsen skulle finde sted, kom der mange mennesker. Alle var indbudt til at komme og spise frokost inden selve begravelsen. Vi skulle spise i naboens storstue, da der umuligt kunne blive plads til så mange mennesker hos os selv. Efter frokosten blev bedstemors kiste løftet op på en vogn, mange kranser blev anbragt, dels på kisten, og dels ved siderne. Far satte sig ved siden af kusken, de skulle køre først på vej mod kirken, så fulgte alle de andre vogne i en lang række. Der var enten 34 eller 37 vogne i følget. Jeg husker det ikke nøjagtigt, men jeg kan huske, at jeg talte dem flere gange på vej til kirken. Bedstemor har jo nok været både vel agtet og vel lidt, hun havde jo levet hele sit liv i Hundie og blev, efter den tid, regnet for at være blevet meget gammel. Hun var

73 år, da hun døde, såvidt jeg husker.

Selve højtideligheden ved begravelsen står temmelig tåget for mig. Kirken og præsten havde jeg set flere gange, når jeg fik lov at følge med far, når han gik til kirke, så havde vi altid nogle blomster med, som vi lagde på mors grav. Men ellers husker jeg ikke rigtig noget fra begravelsen. Fra kirken tog alle gæsterne med tilbage til naboensorstue, hvor der skulle serveres suppe og steg m.v. Suppen skulle være *mikkelsdagssuppe*, det kan jeg huske. Den blev kun serveret til Mikkelsdag (29/9) og så ved særlig højtidelige lejligheder. Om denne suppe adskilte sig særligt meget fra almindelig suppe, ved jeg ikke udover, at der skulle runde boller på. Suppe var på det tidspunkt absolut ikke mit store nummer. På almindelig suppe var bollerne ovale, velsagtens formet med en ske eller sådan noget, medens de runde boller, både mel- og kødboller, omhyggelig skulle rulles i hænderne, det har jeg hørt megen tale om. Tiden efter begravelsen husker jeg ikke meget fra. Jeg husker dog, at vi to drenge alligevel syntes, at det var sært, at bedstemor ikke var der mere. Vi var så vant til, at bedstemor, hun var der altid, når vi havde brug for hende, ikke sært, at vi savnede hende.

FAR GIFTER SIG IGEN

Efterhånden svandt vel også dette, andre ting optog os, det blev forår og sommer, og hen på sommeren skete en virkelig stor begivenhed. - Far giftede sig igen, til alt held giftede han sig med Marie, hende pigen, vi havde haft fra bedstemors tid, hende kendte vi jo nu så godt, så det var nok godt. Vi fik også at vide, at hvis vi ville det, måtte vi godt kalde hende mor i stedet for Marie, hun ville være glad for det. Vi var svært villige, for det ville jo medføre, at det savn, som vi altid følte, når vi var sammen med kammerater, til fødselsdag eller lignende, de havde altid en mor, vi havde ingen mor, at dette savn jo nu ville forsvinde, for nu havde vi skam også en mor.

Jeg husker, at det i grunden ikke varede ret længe, før det følte helt rigtig, eller helt naturligt at sige mor, vi følte faktisk, som var det vores mor, en følelse, som har holdt sig gennem hele livet. Også forholdet til vores mindre søskende, (dem kom der jo efterhånden en del af) bar præg af dette. Vi tænkte aldrig på, at vi var halvsøskende, og jeg mener, at denne følelse er gensidig.

Familiebillede

fra højre, bagest Jens Sørensen - Kætius - Johannes - Jens S.' 2. kone, Marie Kirstine Schmidt
fra højre, forrest Henrik (Holger Schmidt-Sørensens far) - Hans - Ingeborg

JYLLANDSTUR

en oplevelse, der bestemt må med.

Det var en stor oplevelse, da jeg fik at vide, at jeg måtte følge med mor på en tur til Vestjylland. Der var mange forberedelser, først måtte jeg i lag med læreren, om jeg kunne få fri fra skolen i 8 dage. Det gik nu meget let, lærer Jonsen mente, at det kunne jeg nok også lære noget af, og så kunne jeg fortælle de andre børn noget om, hvad jeg havde set.

Endelig kom dagen, da vi skulle afsted. Vi var tidligt oppe for at blive færdige. Far skulle køre os til toget, men af en eller anden grund var far kommet lovlig sent på gled, så da vi kom til Tåstrup Station, da var toget kørt, ak og ve, sikken jammer. Der var ikke andet at gøre end at køre hjem igen, der gik ikke andre tog, vi kunne komme med den dag, vi måtte vente til dagen efter. Aldrig nogensinde har jeg oplevet en dag, der føltes så lang som denne. Nu skal man huske, at en rejse til Jylland dengang vel kan sammenlignes med en rejse til Amerika eller et andet fjernt land idag. Jeg havde aldrig før kørt med tog, aldrig set et rigtig stort skib nærved, ikke sært at ventedagen føltes lang.

Alt får en ende, også denne dag. Næste dag startede vi igen, og da kom vi tidlig nok til toget. Og toget kom brusende med røg og damp og vældig spektakel. Vi kom ind i en kupe, og så kørte vi. Min første rejse ud i den vide verden, helt over til Jylland, var begyndt. Nu var det om at se efter alt det, vi kom forbi, men det var ikke nemt, toget kørte jo stærkt, og selv om jeg benede fra det ene vindue til det andet, kunne jeg ikke følge med, og mor sagde da også, at jeg måtte nøjes med det ene vindue. En mand stak hovedet ind af vinduet og sagde billetter. Da han havde set billetterne, gik han sin vej igen. Han gik uden på toget, der kørte i fuld fart. Ubegribeligt, at han kunne gøre det uden at falde af.

Jeg kunne slet ikke følge med at få set alt det, vi kom forbi, og det var en skuffelse for mig. Da vi begyndte rejsen, var det mit faste forsæt, at jeg skulle huske at lægge nøje mærke til alt, vi kom forbi, men det opdagede jeg snart, at det kunne jeg ikke. Vi kørte og kørte, kom forbi store byer og små stationer, men holdt ved dem alle så vidt jeg husker. Vi kom efterhånden til Korsør, og så skulle vi ud at sejle, hvor var det skib dog stort, og alle de mennesker, der myldrede

ombord, bare det dog gik godt, bare ikke skibet ville synke med alle de mennesker, der myldrede frem og ville med. Nå, det gik, og vi sejlede, kom langt om længe til Nyborg, ind i et nyt tog, og så rullede vi over Fyn, kom til Strib, atter ombord i et skib, og kort efter var vi i Fredericia, og så var vi altså kommet helt til Jylland. Men vi skulle jo helt over til Vestjylland, så der var endda et stykke tilbage. Vi skulle til Guldager station mellem Varde og Esbjerg, og vi nåede dertil omkring aften.

Morbror Hans holdt ved stationen med hest og vogn, for at køre os det sidste stykke, og endelig nåede vi da Vester Nebel, som var rejsens mål. Jeg var vist ikke ret meget værd, da vi nåede dertil. Mor fortalte senere, at jeg faldt i søvn på vej fra stationen, og var ikke til at vække, da vi nåede hjem til bedstemor.

Alle de mange indtryk og oplevelser har jo nok været mere end jeg har kunnet klare, i hvert kan jeg ikke huske det allermindste fra denne, min allerførste ankomst til mine bedsteforældre. Men derimod husker jeg særdeles tydeligt, da jeg vågnede om morgenen. Både mor og bedstemor stod ved sengen, og jeg husker ganske tydeligt, at bedstemor sagde: "Åh, din arme dreng, du må da være skrupsulten, du fik jo ingen mad i aftes, det var umuligt, at få dig vågen". Så kom jeg op i en fart, og ind i stuen, og der stod et stort fad honningmadder, som jeg blev sat igang med. Jo, jo det begyndte vel nok godt. Bedstefar kom ind og morbror Hans og morbror Klaus, og de ville have kaffe. Jeg fik også kaffe, det var jeg ikke vant til derhjemme.

Og så var det med at komme ud og se, hvad der var, og der var mange ting, som kunne fange en drengs opmærksomhed. Bedstefar var smed og arbejdede den meste tid i smedjen. Der skete noget hele tiden, der blev hamret og smedet, svejset og boret og skruet, og jeg fik lov til at sætte nogle skruer på, kan jeg huske. Der var også landbrug til ejendommen. Det passede morbror Hans og en yngre morbror, som jeg endnu ikke havde set. Her fik jeg set noget, som jeg aldrig havde set før. Der var ingen heste på ejendommen, men så tog de minsandten og spændte kørerne for, både for harve og plov, ja selv for en almindelig arbejdsvogn blev kørerne spændt for. Hen på dagen kom min yngste morbror, han havde været et ærinde et sted. Han hed Henrik, og var vist en 14-15 år, og vi blev hurtigt fine venner. Jeg hjalp ham med at vogte kør, så samlede vi tørt græs, tændte bål, og

i asken stegte vi æbler eller kartofler, det var vel nok herligt.

Mine bedsteforældre brugte også at bage alt deres brød selv, og nu traf det sig så heldig, at deres månedlige bagedag netop indtraf en af de dage, hvor vi var der. Det var vel nok spændende. Bedstefar fortalte mig, at jeg skulle tidlig op, for jeg skulle hjælpe til med at fyre bageovnen op, og det var den aller, aller vigtigste del af hele bagningen. Han tændte op i ovnen og viste mig, hvordan der skulle fyres. Det var lyng, der skulle fyres med, jeg fik en lang fork, og bedstefar viste mig, hvordan jeg skulle gøre, tage små bundter på forken, ikke for store, heller ikke for små, og sprede det godt. Der skulle hele tiden være klar ild over hele ovnen.

Bedstefar havde travlt i et tilstødende rum, hvor han hjalp bedstemor med at forme brødene. Med små mellemrum kom han for at se, hvordan det gik for mig, han roste mig, og sagde, at jeg passede ilden forbavsende godt, han var sikker på, at det blev alle tiders bagning, netop fordi ovnen blev fyret så godt op. Jeg var selvfølgelig stolt som en pave, men aldrig har jeg følt større ansvar hvilende på mig end den dag. Så kom bedstefar og sagde, at ovnen nu var varm nok, han rensede ovnen, tog en lang stang med en plade på, og med den satte han alle rugbrødene i ovnen. Så kom bedstemor med kaffe og masser af mellemmadder. De drak en masse kaffe derover. De drak kaffe både til ostemad og pølsemad, det havde jeg dog aldrig set før. Når rugbrødene var bagt færdig, skulle der sigtebrød i ovnen, og derefter hvedebrød og forskellige andre kager. Jeg fik både et rugbrød og et sigtebrød med hjem til Sjælland, brød, som jeg selv havde med til at bage.

En dag kom jeg med morbror Hans ud på en køretur, vi skulle til mølle efter noget korn, og morbror Hans spændte to køer for vognen, det var vel nok spændende. Aldrig nogensinde havde jeg været ude at køre med sådan et forspand, men det gik nu meget godt, ikke ret stærkt, men alligevel. Vi kom da både til mølle og hjem igen, og så havde jeg da også prøvet det.

Dagene gik alt for hurtig, og så kom den dag, da vi skulle rejse hjem igen. Jeg kan huske, at jeg gik i sær spænding. Jeg var ked af at skulle rejse fra alt spændende herover, men samtidig følte jeg en vis glæde ved at skulle hjem igen, hjem til far og Kæthius og alt det vante derhjemme. Selve rejsen husker jeg ikke meget fra, men jeg

tænker, at det er gået som på rejsen herover, at indtryk og oplevelser har været så overvældende, at jeg heller ikke der kunne følge med. Det jeg husker allerbedst er, at da vi nåede Tåstrup station, og kom ud af toget og så far og Kæthius, der stod og ventede på os, da følte jeg mig meget glad.

ATTER HJEMME

Da jeg kom i skole, så skulle jeg jo berette om rejsen for de andre skolebørn. Det foregik i frikvarteret. Jeg husker, hvordan mine kammerater stod i en rundkreds omkring mig og hørte andægtigt på alt, hvad jeg fortalte. Kun da jeg også fortalte, at man derovre drak kaffe både til ostemad og pølsemad, da blev de skeptiske, den troede de ikke helt på, for det var der ingen mennesker der gjorde.

Tiden fortsatte, (som tid nu har for vane). Der skete vist ikke større begivenheder, eller jeg husker dem ikke, ja Kæthius kom i skole, og vi ville komme til at gå i samme klasse, foreløbelig et års tid eller deromkring. Dette skaffede mig visse vanskeligheder, Kæthius var en rigtig hidsigprop. Han ragede sig ind i mange vanskeligheder, tog overhovedet ingen hensyn til, om dem han blev uvenner med var små eller store, og så hændte det jo, at han fik da-da. Jeg følte et vist ansvar for ham, og når jeg syntes, at han led uret, ja så følte jeg, at jeg var nødt til at hjælpe ham, og så endte det gerne med, at jeg fik min part af kløene.

Timerne i Skolen var altid interessante. Der var sådan, at selv om vor lærer vel nok ikke var sådan helt ideel, så var der noget ved ham, jeg ved ikke rigtig, hvad det var, men foruden, at vi havde den størst respekt for ham, så kunne vi børn godt lide ham, og det betød meget. Han underviste f.eks. på den måde, at han forklarede et afsnit den ene dag, hørte os i det den næste, og derefter fortalte et nyt afsnit. Han var i besiddelse af en ganske enestående fortællerevne. Jeg husker ganske tydelig, særlig når det var danmarkshistorie eller bibelhistorie, at han fortalte så levende, at vi kunne se det hele for os, ja ofte hændte det, at vi ikke kunne vente til dagen efter med forsættelsen, så satte vi os i vejgrøften og læste videre, når vi gik hjem fra skole, det var helt umuligt at vente. Efterhånden kom det tidspunkt, hvor jeg med flere skulle flyttes op i ældste klasse. Som tidligere nævnt var der kun to klasser, yngste fra 7 til 10 år og ældste fra 10 til 14 år med

gennemsnit omkring 30 børn i hver klasse. Det var en stor begivenhed, når vi skulle til at gå med de store, som vi kaldte det. For mig blev det noget af en skuffelse. Nu havde jeg i et helt år haft min plads ved det øverste bord i yngste klasse, nu blev jeg brutalt sat ved det allernederste bord her i ældste klasse. Vi havde ikke noget med karaktergivning og alt det pjat der, vi sad efter alder, det mente vor lærer var både det sundeste og det nemmeste. Der var visse fordele ved ældste klasse, bl.a. når skolen skulle på udflugt, så var det kun ældste klasse der kom med. Forresten var der ikke mange udflugter, det var vist kun hvert år det foregik. Jeg husker da kun to udflugter i min skoletid. En til København, hvor vi så brandstationen og en til Sorø, hvor jeg bl.a. for første gang så en bil. Det var også kun drengene fra ældste Klasse, der til fastelavn fik lov til at gå rundt og synge *æggevisen*.

FASTELAVN

Fastelavn var et helt kapitel for sig i min fødeby. Fredag før fastelavn fik ældste klasse fri fra skole. Alle drengene samledes om morgenen, pyntede i mere eller mindre fantastiske udklædninger, udstyret med en stor fane, samt en nogenlunde stor halmkurv med noget hakkelse i, samt en passende raslebøsse. Der blev valgt en leder, og hans ord var lov. Han bestemte, hvem der skulle være fanebærer, hvem der skulle bære æggekurven, samt hvem der havde ansvaret for raslebøssen. Så vidt jeg husker, blev disse ærespøster skiftet nogle gange i dagens løb, og det godt nok. Det kunne godt være strengt f.eks. at være fanebærer, især i blæst.

Når alt var i orden, så vandrede vi i sluttet trop, med fanen og kaptajnen i spidsen, rundt til hvert hus og gård i hele byen og den tilhørende omegn. Vi sang æggevisen (kedeligt, at jeg slet ikke husker denne), fik nogle æg i kurven samt nogle ører i bøssen, sang et par fastelavnssviser til, råbte højt hurra og forsatte til næste. Når vi havde været hele turen rundt sluttede vi i det hus, hvor børnenes fastelavnsgilde skulle holdes (gildeshuset var et nyt hvert år, det gik på skift mellem husene), afleverede de indsamlede æg og penge og gik hjem, meget, meget trætte.

Fastelavnssøndag over middag samledes alle børnene i gildehuset, og så legede og dansede vi til sengetid, kun afbrudt af nogle pauser,

hvor vi blev beværtet med dejlige hveder med smør på, kogte æg i massevis og kaffe eller mælk til, ja det hændte også, at vi fik chokolade. Mandag mødte vi igen over middag og programmet var som om søndagen, dermed var fastelavnen forbi for børnenes vedkommende. Tirsdag morgen mødtes så alle byens karle, smukt pyntede og med hver sin hest ligeledes fint pyntede med kulørte bånd både i manke og hale. De samledes i den gård, hvor deres gilde skulle holdes. Nu var det gårdene, der skulle lægge husrum til ligeledes på skift. Når alle var samlede, kom manden i gården og skænkede en snaps til hver, og så kunne færdigen begynde. Det var et festlig syn, når troppen drog ud. Forrest red lederen eller kaptajnen, som han blev kaldt, ved siden af ham fanebæreren og derefter en vogn med fire hornblæsere, så alle karlene to og to.

Nej hvor var det flot, vi unger var ved at træde tærne af hinanden for at se så meget som mulig, og så gik det i skarpt trav til næste gård. Hvert sted spillede hornblæserne et par stykker, kaptajnen inviterede højtideligt alle gårdens piger til dans om aftenen i gilddegården, karlene fik en dram, der blev råbt hurra for bonden og så videre til næste gård, medens hornblæserne blæste, så det kunne høres milevidt omkring. Ved middag var karlene som regel færdige med at ride rundt, og mange af dem trængte sikkert også hårdt til at få hvilet ud, inden dansen skulle begynde, og denne varede som regel til den lyse morgen.

Om torsdagen var det de ældres tur til at holde gilde, det vil sige alle gifte. Når man var gift hørte man til de ældre, så var det lige meget om man var 20 eller 60 år. Om aftenen samledes så, både husmænd og gårdmænd, fik noget godt at spise, og aftenen gik så med dans og kortspil og punch.

Så var egentlig fastelavnen forbi for det år, men der var nu en lille ting endnu, der skulle ordnes, det var betaling af tiende, tiende til præst og degn. På en nærmere angiven gård kunne folk komme og betale denne tiende. Degnen var inkassator og kvitterede på de tilsendte lister, og jeg tror nok, at også dette sluttede med kortspil og punch.

I ældste klasse opdagede vi hurtigt, at vist var der fordele ved at være der, men der var så sandelig også mere at bestille. Nu var det med at lære alle versene udenad i lange salmer, hvor vi i yngste

klasse kunne nøjes med et enkelt vers. Så var der Luthers katekismus med alle forklaringer, som også skulle læres udenad, og det gav os mange kvaler. Vi skulle også skrive stile. Der var både genfortælling og hjemmestile. Genfortælling var en historie eller en del deraf, som læreren læste, og så var det om at høre godt efter og gengive den så korrekt, som det var os mulig. Hjemmestilene var noget andet. Der fik vi opgivet et emne, som vi så skulle skrive om, f.eks. de fire årstider, og de skulle helst være så fyldestgørende som muligt. Jeg var meget interesseret i disse stile. Vi fik nogle dage til at skrive dem i og så var det med at få så meget ud af det som muligt.

Lisbeth og jeg hjalp gerne hinanden med at få disse stile så fuldkomne som det var os muligt. Vi drøftede dem som regel i frikvarterene, dem havde vi tre af hver dag. (Lisbeth var lærerens datter, vi var lige gamle og havde fælles interesser på mange områder). Det kunne vel ikke undre, at enkelte af kammeraterne skumlede lidt over dette samarbejde. Det hændte jo af og til, at læreren læste enten min eller Lisbeths stil op i klassen, vel sagtens for at de andre skulle kunne lære noget ved det, og så kunne man godt i frikvartererne høre udbrud som: " Æv, se nu snakker kærestefolkene stil igen". Vi tog os ikke dette nær, men nogle af de store drenge havde en meget raffineret måde at hævne sig på.

Lisbeth havde to lange, lyse fletninger, som hun altid gik med hængende løst ned af ryggen, når så et par af de store drenge fik fat i hver sin fletning og trak hende frem og tilbage, og hun græd, for det gjorde ondt, og drengene vidste, at der var ingen fare for, at hun skulle sladre til sin far, det ville Lisbeth aldrig gøre, ja, så var det vel ikke så underligt, at jeg så rødt og for i hovedet på drengene, og så endte det altid med, at drengene slap Lisbeth og hjalp hinanden med at tæve mig, det var bestemt ikke rart. Det var særligt to af de store drenge, Osvald og Kristian, som morede sig med at gennemføre denne tortur. De var begge ret underlegne i de fleste skolefag, og har vel følt, at de ligesom fik lidt compensation, når de terroriserede degnens datter.

Jeg ved ikke, om det var sådan, men det kunne vel tænkes, for jeg tror ikke, det ligefrem var af ondskab. Jeg husker engang, hvor de muligvis har tævet mig lidt rigelig for min indblanding, jeg husker, at jeg havde det største besvær med ikke at tude, for tude det kunne

man ikke, når man var en 12 - 13 år, da kom Lisbeth stormende, slog begge sine arme om halsen på mig, og for øjnene af hele klassen gav hun mig et stort kys lige midt på munden, og løb så sin vej. Ja jeg tør nok sige, at sige, at samtlige børn var lamslået, dette var rent umuligt, sådan var der ingen skolepige der kunne gøre, (nu må man huske, at skolebørn dengang, på langt nær, var så fremmelige som tilsvarende børn er i dag) men Lisbeth kunne. Vi blev i samme øjeblik kaldt ind til time, og det var vel godt nok, at der ingen anledning blev til at diskutere det, der var sket lige med det samme. Og til vor store forundring udeblev de drillerier, som vi kunne have forventet.

Hele det sidste skoleår var yderst fredeligt. De store drenge holdt op med at rykke i Lisbeths fletninger, og så var der jo ingen grund for mig til at blande mig, og ingen grund for drengene til at tæve mig. Ganske vist faldt der af og til et lille rap af til mig, men det var nok mest for at erindre mig om, at de absolut ikke yndede, at det gode samarbejde mellem Lisbeth og jeg fortsatte uforandret.

MIN FØRSTE PLADS

Da jeg var fyldt 13 år om sommeren kom jeg i november ud at tjene. Det var hos Niels Peter Poulsen på Ishøj Mark. Det var en lille gård på 28 tdr. land. Manden var enkemand, men begge hans forældre levede og boede på gården. Desforuden var der en voksen pige. Vi havde 3 heste, 8 køer, nogle kvier og kalve, en griseso med 9 grise og vistnok 14 svin. Manden var svagelig, mente han da. Han havde for mange år siden haft gigtfeber og mente vist, at så var han nok stadig lidt syg, nåh helt rask var han vel ikke, men der var ingen tvivl om, at en stor del var indbildt syge.

Nu var det også sådan, at hans mor, Dorthe, pylrede om ham både tidlig og silde, og det blev det ikke bedre af. Altid var han sur og gnaven, irriteret på alt og alle og selvfølgelig gik det til tider også ud over mig, mange gange også uretfærdigt. Heldigvis havde jeg altid haft et ret lyst sind, og det hjalp mig over mange vanskeligheder. Jeg havde jo ikke før været ude at tjene og troede, at sådan var det vel alle vegne. Jeg skulle jo også forsætte i skolen, og det tog megen tid. Ofte var det sådan, at selv om jeg løb alt, hvad jeg kunne fra skolen og til min plads, så vankede der alligevel hårde ord, fordi det varede for længe, jo, Niels Peter (manden) var en rigtig lyseslukker.

Heldigvis var hans far, gamle Jens Poulsen, som han kaldes et modstykke, selv om han led meget af tæring, som det kaldtes, var han som regel i godt humør. Vi blev hurtig fine venner, og det var godt for mig. Han lærte mig at karte uld, og det blev hurtig sådan, at når vi havde spist til aften, så skulle vi gerne karte uld en time eller halvanden, sådan at Dorthe kunne få nok at spinde den følgende dag. Det kunne også hænde, at gamle Jens Poulsen lige pludselig kunne sige: "Nu karter vi ikke mere i aften, nu vil vi skyde lys". Dette med at skyde lys kræver nok en nærmere forklaring.

Jo, Jens Poulsen havde et gammelt forladegevær, når vi så stillede et tændt stearinlys i en vis afstand, satte en fænghætte på geværets piston, sigtede nøjagtig på lysflammens spids og trykkede af, så ville lyset slukkes, forudsat at vi sigtede rigtigt. Dette var vældigt spændende, vi kappedes om, hvem af os, der kunne slukke lyset flest gange. Uh, hvor var det sjovt, det var lige noget, der passede mig, men Dorthe blev altid gruelig gal, når Jens snakkede om at skyde lys. Hun sagde, at det var rent forkert at lære sådan en som mig sådanne unoder, men der var ikke noget at gøre, når Jens ville skyde lys, så ville han skyde lys og intet, heller ikke Dorthe, kunne standse ham.

Så blev vi forvist til køkkenet, der lå i den fjerneste ende af stuehuset, og så dundrede vi løs der af hjertens lyst, ih, hvor vi morede os. Dorthe og pigen klagede dagen efter over, at der næsten ikke var til at være der for krudtrøg, men Jens Poulsen konstaterede omgående, at han ikke kunne mærke spor af krudtrøg, og når han ikke kunne mærke noget, så var der ikke noget, basta! færdig her. Og så blev der ikke snakket mere om det.

Om foråret blev jeg udskrevet af skolen, det kunne man blive den gang, og for os der var ude og tjene, var det ofte en betingelse, at vi kunne blive udskrevet. Selv følte jeg ingen glæde ved at skulle tage afsked med alle mine kammerater og lærer Johnsen, som jeg holdt meget af.

Det var med vemod, jeg tog afsked med min skole. Den, der glædede sig mest ved mit ophør i skolen, var nok min husbond, nu blev der jo næsten 2 dage ekstra om ugen at arbejde i, han glemte vist i første omgang, at om sommeren skulle jeg gå til præst, ganske vist kun en gang om ugen, men det var langt, helt til Greve præstegård,

ca. 8 km, så der gik det meste af den dag. Vi gik på vore ben både frem og tilbage. Det var i cyklernes barndom, der var kun en mand i byen, en gårdmand, der på det tidspunkt havde en cykel. Ganske vist havde min bedstefar (i Vester Nebel. red.) et par år før lavet en ganske lille såkaldt væltepeter til mig, men den var bestemt ikke egnet til at køre ret langt på.

KONFIRMATION

Sommeren gik, og den 2. oktober blev jeg så konfirmeret. Det var en mærkelig dag, alt var så helt anderledes end det plejede, ingenting skulle jeg bestille. Jeg blev iført jakkesæt og kravetøj, puh ha, hvor jeg døjede. Far spændte den brune hest for fjedervognen og kørte til kirke. Selve højtideligheden i kirken gjorde stærkt indtryk på mig, men vores præst, pastor Kjørbo, havde også en sjælden god måde at tale til os børn på, sådan at vi forstod ham. Han havde jo hele sommeren talt og forklaret os, hvad konfirmationen var og betød, der skulle faktisk ikke være noget at være i tvivl om, men alligevel, dette med at bekræfte sin dåbspagt, det stod for mig som noget meget alvorligt og ansvarsfuldt, kunne jeg ærligt svare ja til præstens spørgsmål?. Jeg husker, at der var noget i dåbspagten, som jeg ikke helt forstod, det var det om helligånden, men far havde jo fortalt mig, at da jeg blev døbt som ganske lille, da havde min mor uden mindste tøven på mine vegne svaret ja. Så måtte det være rigtigt, og så kunne jeg også gøre det med rolig samvittighed.

Da vi kom hjem fra kirken, var jeg i lag med mor, om jeg ikke godt nu kunne skifte tøj, men hun syntes, at jeg skulle vente til efter middagen. Der var inviteret nogle enkelte gæster, en af dem forærede mig en bog. Jeg blev meget glad for den, for såvidt jeg husker var det ikke brug, at man kom med gaver ved slige lejligheder. Jeg tror nok, at den bog blev begyndelsen til min senere stærke læselyst. Bogen hed "Fra Landet" og var skrevet af Anders Nielsen.

Så gik tiden videre, det blev vinter og derefter forår, og nu skulle jeg rigtig til at være karl på gården. Manden var stadig syg og kunne ikke rigtig tage del i noget, pløje havde jeg lært om efteråret, men nu skulle der harves og sås korn og meget mere, som jeg aldrig før havde været beskæftiget med. Jeg måtte love for gamle Jens Poulsen, han var en fortrinlig læremester, stadigvæk kom han ud, hvor jeg

arbejdede, roste når det var godt, rettede, når der var noget, som ikke var godt og gav gode råd og anvisninger. Uden ham havde jeg aldrig klaret det ansvarsfulde job, som jeg så tidligt var sat til.

Fritid blev der ikke meget af, men det gjorde ikke så meget, jeg var så interesseret i alle de mange gøremål, at jeg faktisk ikke savnede den fritid, som der simpelt hen ikke kunne blive tid til.

Da høhøsten indfandt sig, måtte jeg lære at bruge en le. Atter var Jens Poulsen den ideelle lærer, han lærte mig at skaffe en le, at slibe den, stryge den og frem for alt at bruge den. Han selv var en mester på disse områder, og han havde en vidunderlig evne til at give sin viden videre. Resultatet blev, at jeg blev, sagt i al beskedenhed, en ret habil *lekarl*. Det var ikke alt vort hø, vi måtte slå med le, vi havde slåmaskine, men i engene kunne den vanskeligt bruges. I høsten havde vi en høstmand, og det var godt nok, for han vidste besked med det hele.

Da vinteren kom, blev der også tid til at holde lidt fri, ganske vist da kun om aftenen, men alligevel. Jeg begyndte at gå til gymnastik en aften om ugen, der traf jeg nogle af karlene fra Strandgård, en gård, der lå ca. 1 km. fra, hvor jeg tjente. De opfordrede mig til at komme og besøge dem engang imellem, og det lod jeg mig ikke sige to gange. Disse besøg på Strandgårds folkestue blev alletiders oplevelse for mig. Der var 2 karle, en fodermester, en konfirmeret dreng og to piger. Der var også en husmand, men han var der kun om dagen. Sikken liv og lystighed, der var i den folkestue. Sikke de kunne synge og snakke, og som de kunne le, noget så hjerteligt. Hjemme, hvor jeg tjente, var det yderst sjældent, at der var nogen, der lo, og der var ingen, der sang.

På Strandgård hændte det ofte, at både manden og konen kom ned i folkestuen og tog del i lystigheden. Manden hed Peder Hansen og var en meget kendt kvægopdrætter. Hans kone hed Jensine og var fra Samsø. De sagde til mig, at jeg skulle være velkommen lige så ofte, jeg havde lyst. Ofte gik jeg og ønskede, bare jeg kunne komme til at tjene der, men det anså jeg alligevel for at være aldeles uopnåeligt, for der var altid så mange ansøgere, når der var pladser ledige på Strandgård.

Jeg var begyndt at holde et lille ugeblad, der hed:

"*De Tusind Hjem*". Så vidt jeg husker, kostede det 3 kr. kvartalet. Dorthe var rasende, hvad lignede det, at sådan en knægt begyndte at holde avis, de havde ikke engang selv råd til at holde en avis. Jeg blev nu ved med at holde mit lille blad, og det med, at de ikke havde råd, var ikke rigtigt, de var ret velholdende, men helt uhyggeligt sparsommelige. Dette med sparsommeligheden gav somme tider de mærkeligste udslag, som for eksempel: når vi spiste vore måltider, var der ikke noget, der hed at bruge gaffel (det var kun for fine folk) det kunne endda være, men hver person havde sin bestemte kniv, og disse knive var gamle brødknive, der ved brug og slibning gennem mange år var slidt så grundigt, at der ikke var andet tilbage end et stort skaft og et ganske lille spids blad. Og en sådan kniv skulle gøre det ud for både kniv og gaffel. Jeg husker, at jeg havde det største besvær med at vænne mig til at bruge dette instrument. De første måneder tror jeg nok, at jeg konstant havde sår i munden ved at bruge denne mærkelige erstatning for en gaffel. Dog, efterhånden fik jeg lært det og blev tilsidst lige så dygtig som de øvrige. Dette er kun et enkelt eksempel på den nævnte sparsommelighed.

Der kunne nævnes mange andre, men det ville nok føre for vidt. En dag kom Peder Hansen fra Strandgård i et eller andet ærinde, han fik tilfældigt øje på mit lille ugeblad, som posten lige havde afleveret, og spurgte Dorthe, hvad det var for et blad. Dorthe svarede indædt, at de sandelig ikke gav penge ud til sådan noget, men det var ham Johannes, der skulle blære sig med at holde avis. Så kom Peder Hansen ud og spurgte mig, om han ikke måtte låne mit lille blad, da han havde set, at der var en interessant artikel deri, som han gerne ville læse. Jeg blev meget glad for dette, det var som en oprejsning for alle de skoser, jeg hidtil havde måtte høre, fordi jeg holdt dette lille ugeblad.

Om foråret blev jeg medlem af en skytteforening, det var en af karlene fra Strandgård, der fik mig med. Ganske vist havde jeg ikke noget gevær, men den nævnte karl tilbød mig, at jeg gerne måtte låne hans gevær, og så var den sag i orden. Der var skydeøvelser et par timer hveranden søndag. Dette blev nogle meget fornøjelige timer for mig, dels det at komme sammen med en hel del andre unge mennesker, og så dette at mødes med dem i ærlig kappestrid, om hvem der

kunne skyde bedst, det var vældigt spændende. Det var alligevel noget helt andet end at skyde lys i Dorthes køkken. Min husbond var knapt så begejstret. Han mente, at når jeg nu havde gået til gymnastik hver eneste uge hele vinteren, så burde det vel kunne være nok, skulle jeg nu også til at rende til skydning og til ingen verdens nytte. Men han forbød mig det alligevel ikke, så jeg fortsatte.

Sommeren gik, vinteren med, og vi kom til maj 1908. Jeg skulle den sommer hjem og hjælpe far med gartneriet, for så at finde en ny plads til november. Dette blev en sær forandring for mig. I 3½ år havde jeg været i tjeneste hos N.P.Poulsen, hver dag på det strengeste overvåget og kritiseret i alt, hvad jeg foretog mig både i mit arbejde og i min sparsomme fritid, ja somme tider følte jeg det, som om solen aldrig skinnede. Jeg tror nok, at havde gamle, syge Jens Poulsen ikke været der og livet lidt op med sit humør, og jeg ikke var født med et forholdsvis lyst sind, så var det muligt, at jeg var blevet en rigtig sortseer. Nu kom jeg hjem, hvor jeg syntes, at solen skinnede hver eneste dag, det var dejligt. Og selv om jeg vist nok var noget hæmmet i mit væsen ved mit lange ophold hos N.P.Poulsen, så forsvandt dette ret hurtigt, og jeg følte mig glad og fri. Nu må man ikke tro, at det var lutter ferie hjemme hos far, der skulle arbejdes temmelig hårdt, men far havde en vis evne til at gøre arbejdet interessant, så det aldrig føltes kedeligt, jeg følte det i hvert fald ikke.

FÆSTE PÅ STRANDGÅRDEN, ISHØJ

Efter høst indtraf en af de glædeligste begivenheder, jeg mindes. Peder Hansen fra Strandgård kom hjem til os og ville fæste mig som fodermester. Jeg husker at jeg blev aldeles målløs, kunne ikke tro, at det var rigtig, mit højeste ønske gennem lang tid, dette at kunne få plads på Strandgård, og så ovenikøbet som fodermester, den mest ansvarsfulde stilling på hele gården. Det var næsten ikke til at fatte, men det var rigtig nok. Far gjorde vrøvl og hævdede, at det var alt for ansvarsfuld en stilling til sådan en knægt på 18 år. Jeg husker ganske tydelig, at jeg tænkte: bare far dog nu ikke ødelægger det hele. Jeg husker lige så tydelig Peder Hansens djærve replik: "Når jeg vil fæste ham, kan det andet jo aldrig rage dig Jens Søren". Så kom der ikke flere indvendinger fra far, og vi aftalte en dag, hvor jeg skulle komme til Strandgård for at få ordnet alt om fæstemålet. Dette fandt

DE TUSIND HJEM

r. 9.

Abonnement tegnes paa alle Posthuse, Strevsam-
lingssteder og hos Bønderposten. 85 Øre Aarstalet.

Søndag den 26. Februar 1905.

Redaktion: Nr. Søgade Nr. 37, København K.
Kjøbenhavn: Bimmelkajet 43, København K.

5. Aarg.

Møllen og Kirken.

Jeg ved et Sted i Landen
ved Højskovens Bred,
hvor Bøgebankens skræner
med Mosedrager ned;
der tegner sig et Billed
i Blodrammens Grunt:
en Landsby med sin Rølle
saa bygdeligt og knor.

Den røppe Mølleovene
med Cistrens Ipage Mur,
den er mig som en Væser
paa Cistrens gamle År;
den rander mig i Røde;
Brug Cisten, men du kan,
thi du er ikke altid
i de levendes Land!

Og Kirken røder dobbelt
i Altensørens Skær,
og Bedeklokken kalder
fra Arbejds enhver;
den mæner alle flagrende
Spæer til Ro;
den taler om Freden,
om Naad og om Cro.

Den første Gang, da Møllen
slog ud de Vingler to,
da spætes mig, den røved
mig Kirken stille Ro;
den løsneg sig lod i Rammen
som Oro til Fred —
nu hørt de mig sammen
som Lid og Følgesed.

Chr. Richardt.

Landstingsmand N. Hansen.

Om et Par Aar kan Gaardejer og Justitiar
N. Hansen i Guldbrilliske fejre sit 25-Aars-
jubileum som Medlem af det privilegerede Ting;

men forovrigt var han gammel Politiker allerede,
da han valgtes ind i Landstinget. Saa tidligt
som i Begyndelsen af Halvsjæderne tog han liv-
ligt Del i det offentlige Liv.

Niels Hansen er født 1843 i Kirke-
Stendved mellem Roskilde og Koge. Her ejede
hans Fader en Gaard paa 8 Tdr. Partoren, som
N. Hansen endnu er i Besiddelse af, selv om han
har hjemstæd i et af Egnens nordligere Sogne.

Landstingsmand N. Hansen.

Som de fleste Vænderbørn i de Dage fik
N. Hansen ingen videre Skoleuddannelse end den
hjemlige Kommuncskole. Han har ikke en Gang
været paa nogen Højskole, men ved Iver og
Fid tilgæuede han sig paa egen Haand allerede
i Ungdommen en Mængde Kunstlæber, som han
gemmem Aarene har udvidet ved Læsning og
Erfaring.

I en tidlig Alder var N. Hansen allerede
mellem de første paa sin Egn. Hans politiske
Interesse vales under Grundlovslampen ved
Ridten af Tredserne, og saa har efter begyndte
han at optræde som Taler ved politiske og andre
Møder. I 1876 undvilg han sig for at mod-
tage en Opfordring til at stille sig i Roskilde-
kredsen, men ved Valget tre Aar efter, da det

førende Venstre havde delt sig, stillede han sig
som radikal Kandidat mod den moderate Gaard-
ejer N. Simonen. For ikke at splitte Stem-
merne for stærkt, tral N. Hansen sig tilbage efter
Kæringen, som havde vist Hjertel for Simonen;
men Vojre tog alligevel Kredten.

N. Hansen stillede sig endnu en Gang uden
at opnaa Valg, nemlig mod Politien-Ledere
i Feire 1881. Men Aaret efter valgte han ind
i Landstinget, og her har han haft Sæde siden.
Her har han i de forløbne Aar gjort et godt
og trofast Arbejde for Venstres Sag; men mindre
lige saa meget betænder hans Virksomhed paa den
Egn, hvor han har hjemme. Det skyldes for en
ikke ringe Del hans iherdige Agitations- og
Organisationsarbejde, da Roskildetredien omider
blev erobret af Venstre. Og i samfundl. Ven-
leende har N. Hansen været en Arbejdsfæst, som
hans Egn tilber megen Tak. Han blev Sogne-
foged allerede i 1871, og da han for nogle Aar
siden holdt Jubileum, hædrede han med en
Jert af Sogneboerne. Han har været Sogne-
raadsformand og Amtsraadsmedlem og sidder
desuden inde med en Række andre Tilfidsbyver,
hvoraaf vi skal nævne, at han er Vandværns-
kommissær, Distriktsværdingemand i Elsternes
Kredsløse og Medlem af Kommissionen for
Tilvebringelse af Forbibræber.

I Forjort valgtes han af Landstinget til
Medlem af Rigstretten.

Såret vild.

Der er et Menneske, som har hundrede Aar,
og et af dem er saeret vild. Saaledes lærer vi
i Markhus det atende.

Lad os tænke os det. Lad os sætte os
ind i, hvorefter det foregaar.

Der er hundrede Aar, som gaar og græsfer
mellem Bjergene. Høst og græsfer faar paa
den flade, aabne Mark, i Sabeland græsfer de
mellem Bjergene. De gaar frit om og søger

sted få dage efter.

Jeg skulle have hele min løn i procenter. 10 øre pr. 100 pund mælk leveret til mejeriet (vi regnede med pund dengang). Hvis køerne i gennemsnit malkede 7.000 pund mælk pr. år, var prisen 15 øre pr. 100 pund, og hvis de kom op på 7.000 pund, skulle jeg have 20 øre pr. 100 pund. Dernæst skulle jeg have 5 % af alle dyrskue præmier og 5 % af salget af avlsdyr, samt 2 kr. for hver kalv, når den var 14 dage gammel. For alle tilfældes skyld blev der også fastsat en mindste løn, som jeg i alle tilfælde var sikret. Jeg tror, det var 250 kr. men jeg husker, at da året var omme, oversteg min procentløn langt den fastsatte mindsteløn. Beløbet husker jeg dog ikke.

Så svandt sommeren langsomt, det blev efterår, og tiden nærmede sig, da jeg skulle tiltræde min nye plads på Strandgård. Det var mægtigt spændende. Far var stadig lidt ængstelig, spurgte om jeg nu troede, at jeg kunne klare det, jeg havde påtaget mig. Jeg tror det, svarede jeg, jeg vil i hvert fald gøre mit bedste for at klare det. "Ja, ja" svarede far, "så går det nok."

Iøvrigt vil denne sommer altid stå for mig i et særligt festlig lys. Dette, hver dag at være omgivet af glade ansigter, det at have fri om søndagen, helt fri. Det havde jeg ikke haft siden jeg kom ud at tjene, bortset fra den dag, da jeg blev konfirmeret. Jeg nød den sommer i fulde drag. Piger, vil en eller anden spørge, var der ikke sådan nogen dengang? Jo, vist da, kunne søde piger som nu, men enten var unge mennesker senere udviklet dengang, eller også var det, det almindelige omdømme dengang der gjorde det.

Man så sjældent pardannelser før efter 20 års alderen, og skete det, anså man dem som regel for at være lidt løse på tråden, nogle man ikke helt kunne regne med. Jeg skal dog gerne indrømme, at jeg også traf piger, der gjorde stærkt indtryk på mig, men jeg havde en ulyksalig trang til at sammenligne dem med Lisbeth, (min skolekammerat) og der faldt de altid igennem. Jeg kunne ikke glemme Lisbeth, underlig som skæbnen spiller med os mennesker. Lisbeth kom, straks efter vor konfirmation, til København for at påbegynde en uddannelse, jeg var jo ude at tjene, kun sjældent fri, de såkaldte kommunikationsmidler var få og besværlige, resultat: Lisbeth og jeg har aldrig set eller talt med hinanden siden vi blev konfirmeret. Ak ja, og vi havde endda så mange fælles interesser. Hun blev senere gift, kom til at

hedde *Hindsgavl*, blev skilt igen, kastede sig over politik og var i mange år et særdeles kendt medlem af landstinget, en plads hun holdt helt til landstinget omsider blev opløst. Ja, sådan gik det, men der gik år før jeg kunne tænke på Lisbeth uden af føle stærk længsel.

Så blev det første november 1908, og jeg skulle begynde i min plads på Strandgård. Et af mine største ønsker gennem mange måneder stod for at blive opfyldt. Jeg kan huske, at jeg indfandt mig på Strandgård lige efter middag, blev modtaget af Peder Hansen og hans kone, fik at vide, at jeg ikke skulle begynde at arbejde den dag, nu skulle jeg først sætte mig ind i forholdende, hilse på de øvrige folk på gården, se på dyrene og så fremdeles.

Jeg ville helst have begyndt med dyrene lige med det samme, men fik at vide, at i kostalden skulle der være absolut ro fra kl. 12 til 3, da dyrene skulle hvile. Noget overrasket blev jeg unægteligt, jeg havde dog aldrig hørt om at køer skulle sove til middag, men det skulle de altså på Strandgård. Kl. 3 stillede jeg så i stalden, jeg ville gerne se mine fremtidige undersætter. Der var mange, 24 malkekøer, 20 kalve og kvier, og så var der 16 (seksten) tyre i forskellige størrelser. Der var noget at se til. Her på skiftedagen var det karlene, der skulle passe dem, men dagen efter var det altså mig.

Jeg vidste, at jeg skulle have en medhjælper i stalden, det var aftalt, da jeg blev fæstet, nu fik jeg så at vide, at de første par dage skulle jeg som medhjælper have en 15 årig dreng, som havde været medhjælper om sommeren, men om et par dage kom der en ny dreng, som skulle være *foderelev*. Det var en dyrlægesøn fra egnen, han var 22 år og havde netop aftjent sin værnepligt ved garden, nu skulle han så være her og lære at passe køer. Jeg blev meget betænkelig. Hvordan ville det spænde af? Han var 4 år ældre og næsten dobbelt så stor som jeg, kunne det være mulig, at han kunne finde sig i at være elev og parere ordre fra mig? Nej det ville aldrig gå, det var jeg næsten sikker på.

Jeg kunne have sparet mine betænkeligheder, han viste sig at være en særdeles intelligent og omgængelig ung mand, og vi fik det bedst tænkelige samarbejde, jeg tror nok til glæde for os begge. Resten af dagen benyttede jeg til at blive lidt kendt med mine øvrige medtjenere. Forkarlen hed Hans og var fra Føllenslev. Andenkarlen hed

Viggo og var grossererens søn fra København, han var på Strandgård for at lære landbrug, så var der den 15 årige dreng, som hed Frede og der var to piger, Signe og Karen. De skulle skiftes til at hjælpe til med malkningen. Husmanden hed Hjalmar, og så var der Peder Hansens to børn, Asker på 7 år og Elisabeth på 2 år, så har jeg vist nævnt dem alle.

Det undrer mig stadig, at de her nævnte hændelser står så fuldstændig klart i min hukommelse, men det gør de. Ligeledes husker jeg også tydeligt den foderseddel jeg fik udleveret, da jeg begyndte. Hver af malkekøerne fik 6 pund kraftfoder, hvoraf de 5 var oliekgager og det ene pund grutning, endvidere 90 pund roer, 2½ pund hør og 5 pund halm, kun reduceret lidt, når køerne nærmede sig goldperioden, men der var ingen, der fik mere end det nævnte kvantum. Alligevel nåede vor bedste ko, nr. 12 ifølge kontrolregnskaberne, en ydelse på 525 pund smør på et år. Dagen begyndte klokken 6. Først skulle der malkes, det tog godt en time, så var der morgenkaffe, dernæst skulle der fodres, og stalden skulle renses, dyrene vandes og strigles og børstes, det var meget om at gøre, at dyrene altid var pæne og rene, for vi vidste aldrig, hvornår der kom gæster og skulle se besætningen. Dette skulle altid ske mellem frokost og middag, det var en ordning, som Peder Hansen havde indført gennem flere år, og det var en god forordning. Den øvrige tid på dagen måtte kun fodermesteren og medhjælperen færdes i stalden.

Efter frokost skulle vi så ordne kraftfoder til næste dag. Der skulle knuses oliekgager, hvilket blev gjort med en håndtrukket kage knuser, der skulle vejes grutning af og meget andet.

Vi brugte også megen tid på at studere kontrolregnskaber, stamtavler, familieforhold mellem de enkelte dyr, mælkemængde, fedtprocent og meget mere. Som regel blev der alligevel en god times tid hver formiddag til vor egen rådighed, og så havde vi jo der foruden fri fra middag til klokken 3, når vi skulle fodre.

Det var interessant at lægge mærke til, hvordan dyrene hurtig lærte at kende både personer og klokkeslet. For eksempel skete det, at en fremmed af vanvare forvildede sig ind i stalden i de faste hviletider, så var der hurtig stor uro, hvorimod jeg kunne gå igennem stalden, så ofte det skulle være, uden at en eneste ko reagerede. Jeg morede mig

somme tider med at skjule mig i stalden med mit ur i hånden og så se, om kærerne vidste, hvornår klokken var tre (den tid, hvor vi begyndte fodringen). Det slog aldrig fejl. Selv om der var fuldstændig ro lidt før kl.3, så var stalden i oprør et par minutter over 3. Jeg har ofte undret mig over, hvad det er for en mekanisme, dyrene har, som gør dette.

DYRSKUE

Dyrskuerne var et helt kapitel for sig. De bragte forstyrrelser i det daglige arbejde. Der var dog, så vidt jeg husker, kun 2 dyrskuer den første sommer, jeg var på Strandgård. Et i Roskilde og et i Charlottenlund. De varede i flere dage, og jeg fik pålagt hele ansvaret for at alt klappede, som det skulle. Ved det første, dyrskuet i Roskilde, hjalp Peder Hansen mig, men ved det næste, det i Charlottenlund, skulle Peder Hansen rejse til Jylland i en eller anden anledning. Han rejste et par dage før dyrskuet og kom først hjem den dag, det sluttede. Da følte jeg for alvor det ansvar, der hvilede på mig, men samtidig forstod jeg også, at det var en meget stor tillid, han viste mig.

Jeg fik travlt. Så vidt jeg husker skulle vi have 12 dyr med til dette skue. De skulle alle efterses, strigles og pudses, så der ikke var en plet på dem. Dyrskuegrimerne skulle også have en omgang. De var af gult læder, kan jeg huske. Der skulle bestilles jernbanevogne til transporten, der skulle skaffes foder og staldplads om natten til dyrene, intet kunne fås på dyrskuepladsen, der blev holdt på Charlottenlund travbane. Der skulle 3 mand med som trækkere og til pasning af dyrene, dem skulle der også skaffes ophold og forplejning til i de dage, dyrskuet varede. Peder Hansen gav mig altid rigelig med penge med, han var ikke fedtet, vi skulle ikke stå og mangle noget, men jeg satte altid en ære i, at aflevere et perfekt regnskab, når vi kom hjem. Dyrene hjemme skulle jo også passes, men det klarede vores husmand, og det var han god til, når han fik udleveret en korrekt udfyldt foderseddel, så kunne man være sikker på, at den blev fulgt til punkt og prikke.

Sådan et dyrskue var vældig interessant og spændende, men også anstrengende. Jeg husker nok den lettelse, det var, når vi var lykkelige og vel hjemme igen med dyr og det hele. Jeg husker også,

at mine procenter på dyrskuepræmierne på dette skue beløb sig til 70 kroner. Det var mange penge i sommeren 1909.

Så var vi hjemme igen og var snart igen i den gamle gænge. Dagene gik en efter en, snart var det efterår, men tiden følte aldrig kedelig, det var godt at være på Strandgård.

FRISKOLEN I ISHØJ

Et lille stykke fra Strandgård lå en lille skole, det var en friskole, som en kreds af beboer havde oprettet for egen regning, fordi de ikke var tilfredse med den stedlige kommuneskole.

Friskolen blev ledet af en lærerinde, der hed frk. Johansen. Hun havde vinteren i forvejen også holdt aftenskole for de unge mennesker der omkring og ville forsætte hermed i den kommende vinter. Jeg meldte mig omgående som deltager. Det blev nogle overmåde fornøjelige aftener. Frk. Johansen var et overmåde begavet og fornøjeligt menneske. Foruden de almene skolefag underviste hun også i tegning, det var lige noget for mig, jeg havde altid haft lyst til at tegne, men undervisning heri, var der aldrig blevet mulighed for. Nu blev der det, og jeg tror nok, at jeg blev en flittig elev.

Frk. Johansen var også en stor ynder af skuespil. Hun var en ypperlig oplæser, og hun læste ikke så få bøger; særlig husker jeg hendes oplæsning af "Ambrocus". Jeg husker særlig, da hun læste slutningen, der, hvor Ambrocus og Abigael må skilles, da var der såmænd mange af os, der sad med tårer i øjnene. Også sanglege og folkedans ville frk. Johansen have undervist os i, men det blev ikke rigtig til noget, pladsforholdene i skolen egnede sig ikke rigtig hertil. Men en god og fornøjelig vinter blev det.

Om sommeren 1909 skulle jeg jo (ifølge mit fæstemål) stadig passe kørerne på Strandgård, men der var så godt at være på Strandgård, at jeg fortsatte med at passe kørerne også den følgende vinter. Derved fik jeg også mulighed for at gå til aftenskole endnu en vinter hos frk. Johansen. Peder Hansen ville helst fæste mig et helt år, men da jeg havde nogle ideer om, at jeg ville på en højskole og gerne ville have prøvet noget andet forinden, så foreslog han, at så kunne jeg jo passe kør om vinteren, og så være forkarl på gården om sommeren, og sådan blev det. Så passede jeg kør, gik i aftenskole og havde det lige

så fornøjeligt som vinteren forud.

Om foråret skiftede jeg så stilling fra fodermester til forkarl, og der kom en ny fodermester i mit sted. Jeg må indrømme, at det var med en vis vemod, at jeg tog afsked med køerne, nu skulle jeg passe hestene, men jeg fik aldrig det forhold til hestene, som jeg havde haft til køerne. Men det glædede mig, at det varede længe inden køerne havde glemt mig, i lang tid efter kunne jeg gå igennem stalden, hvad tid det skulle være, uden at en eneste ko blev urolig.

En anden stor begivenhed fandt også sted det forår. Frk. Johansen rejste fra friskolen, og der blev ansat en ny lærerinde, frk. Ulsted. Frk. Johansen rejste til Fyn, hvor hun ville starte en ungdomsskole i Brenderup. Frk. Ulsted kom meget på Strandgård, Peder Hansen var nemlig formand på friskolen. De syntes vældig godt om hende. Dog det endte i stor tragedie, en dag først på sommeren kom politiet og hentede hende, hun havde rapset en del penge fra en nabokone. Ja sådan endte den idyl !. Der blev omgående søgt om en ny lærerinde, børnene kunne jo ikke komme i skole før en ny lærerinde var ansat. Der meldte sig en, hun var helt ovre fra Jylland og hed Astrid Grønning, og hun blev antaget med det samme. Hun tiltrådte pladsen i løbet af en uges tid, og vi unge mennesker var meget interesserede i, hvordan hun mon nu var. Vi så ikke meget til hende, men vi lagde mærke til, at i frikvartererne var hun som regel ude på legepladsen, og lege med børnene, det tog vi som et godt tegn.

CYKLETURE

Et godt stykke fra Strandgård lå Stenbjerggård. Her var en karl, der hed Peter, vi traf hinanden i aftenskolen og blev helt gode venner. Vi havde begge fri hveranden søndag, så vi besluttede, at vi i fællesskab ville ud og se lidt mere af verden, foreløbig Sjælland. Vi havde hver en ret god cykel og fik mange gode udflugter den sommer. Vi fik mad med til hele dagen, så købte vi os en sodavand og sad i vejgrøften og spiste, det var dejligt, men vore jævnaldrende var meget forargede, sidde i vejgrøften og spise mad, havde man da nogensinde hørt noget så forrykt, og så køre flere mil på en og samme dag, vi måtte da ikke være rigtig kloge. Vi tog os dog ikke dette nær, men kørte vore ture, spiste vor mad i grøften, og havde det noget så dejligt. Selvfølgelig var det begrænset, hvor langt vi kunne køre på en dag, men jeg

husker dog, at vi både var i Hillerød og Grib Skov, i Sorø, Jægerspris og på Stevns.

Min husbond, Peder Hansen, var altid interesseret i at høre om vore udflugter, han begyndte ligefrem at tale om, at da det jo var begrænset, hvor langt vi kunne komme på en dag, så kunne vi måske engang imellem godt tage lørdagen med. Sådan at vi fik to hele dage til vores udflugter. Peters husbond ville ikke stå tilbage for Peder Hansen, så han gav Peter samme frihed, og vi var lykkelige. Nogle af de omkring boende bønder var knapt så lykkelige, hvad var det for? Var da både Peder Hansen og Stenbjergmanden blevet helt tossede, give karlene fri en hel lørdag, bare for at fjolle rundt på landevejene, nej nu hørte da alting op, hvad skulle det ende med?

Ofte har jeg tænkt på, om ikke det Peter og jeg foretog os dengang, var en af de første spæde spirer til den senere så almindelige turisme. Vi fik ikke så få indholdsrige ture på den måde. Jeg husker særlig en tur, hvor vi kørte rundt i Odsherred, der kom vi pludselig til en stor festplads, hvor mange mennesker var samlet, vi ville da godt se, hvad det kunne være. Det viste sig at være en mindefest for den norske digter Bjørnstjerne Bjørnson, og stedet vi var kommet til var *Vallekilde Højskole*. Det hele var meget festlig, der var taler og sang af et pigekor, vi talte også med flere af de tilstedeværende, blandt andet med en dame, der fortalte os en hel del både om festen, men også noget om skolen. Og så sagde hun: "Om lidt skal vi have kaffe, og i skal bare følge med. Når klokken ringer, så skal i bare gå ind ad den dør der i kroen, følge den lange gang, så kommer i til spisesalen, og der skal vi have kaffe". Det lød vel nok godt, vi kunne vel nok bruge en sådan, så da klokken ringede, var vi ikke længe om at følge anvisningen, ind ad døren i kroen, hen ad den lange gang, ind ad døren og - Ja, vi fik vist nok et lille chok, for pludselig fandt vi os bænkede midt imellem, jeg tror det var 120 søde piger, det var alle skolens sommerelever samt nogle lærere og enkelte andre.

Pigerne var vældig flinke, de fortalte og viste os, at der sad den lærer, og der den lærerinde, og der sad forstanderen, og der hans kone Sigrid Trier Hansen, vi kiggede en ekstra gang, jamen det var jo netop hende, vi havde talt med ude på festpladsen. Efter kaffen var der gymnastikopvisning og derefter sanglege. Det var svært at rive sig løs og begynde på hjemturen, men det var blevet langt hen på dagen,

og der var langt, langt, langt hjem til Ishøj Strandgård, der var ikke andet at gøre end at tage en rask beslutning og med et vemodigt blik tilbage på skolen, pigerne og alt det festlige vi havde oplevet her, vendte vi cyklerne den rigtige vej og trampede hjemad. Det blev over midnat inden vi nåede hjem. Aldrig tror jeg, at jeg har været så træt som efter den tur. Men vi havde haft en dejlig tur og oplevet en masse. Samtidig modnedes en fast beslutning i os begge, vi ville på højskole, og det skulle være på Vallekilde. Vi nåede også begge at realisere denne beslutning, jeg allerede den første vinter, og Peter året efter.

HØJSKOLETIDEN

Det blev efterår, dagene gik hurtig, inden man rigtig fik tænkt sig om, var det november, og jeg skulle forlade Strandgård. Peder Hansen var meget interesseret i det, at jeg skulle på højskole, jeg måtte love at fortælle ham om, hvordan det gik. Den 3. november 1910 meldte jeg mig så på Vallekilde Højskole, da skulle vinterskolen begynde. Sikken et mylder, vi var ialt 212 elever, heraf var omkring 80 håndværkere, som fik en del af deres undervisning på den nærliggende håndværkerskole, men ca. halvdelen af timerne var vi samlet, det vil sige ved alle foredrag samt enkelte andre timer, ellers var vi delt op i forskellige mindre hold.

Det blev en hård overgang til at begynde med. De sidste 3 uger på Strandgård havde jeg ikke bestilt andet end at køre roer sammen, hvor både af- og pålæsning jo foregik ved håndkraft, det var hårdt arbejde, og så lige pludselig at skulle sidde stille i en lun foredragssal og høre på foredrag. Jeg husker, at vi i begyndelsen havde 4 foredrag hver dag, og det var vanskeligt både at holde øjnene åbne og holde interessen om emnet. Der gik nogen tid, inden man var vænnet til det stillesiddende skoleliv.

Der var dog også andre områder, for eksempel gymnastik, det var lige noget, der passede mig, en del stile skulle vi skrive, det var også noget for mig, et andet emne, jeg aldrig havde hørt om før, var opmåling og tegning af matrikelkort. Det var vældigt interessant, jeg gik vældigt op i dette. Efterhånden var man da også blevet trænet så meget, at man kunne få noget ud af foredragene, og her åbnede sig en helt ny verden, i hvert fald for mig, her hørte vi om nordens mange

store digtere, komponister og videnskabsmænd.

Sang og musik var i højsædet her på skolen, og vor lærer Peter Jakobsen (det fødte musikgeni) var lige den rette til at tolke dette både i ord og toner. Det varede heller ikke længe, før han fik samlet en del af eleverne til et sangkor, hvor jeg var med. Efterhånden blev sangkoret forøget med flere medlemmer, sådan at vi tilsidst vist nok var 70 medlemmer. Vi indøvede ikke så få sange, både tre- og firestemmige. Efter jul begyndte vi at optræde, ja optræde er måske så meget sagt, men søndag aften var der altid noget underholdning i foredragssalen, og der var vi så med. En sådan søndag aften kunne være overmåde fornøjelig.

Der kunne være oplæsning, enkelte af lærerne var mægtig gode hertil, så havde vi to orkestre, en violin kvartet, bestående af to lærere og to elever - et stort orkester på 16 mand, der udelukkende bestod af elever - og så sangkoret. Bagerst i salen var en meget stor balkon, og søndag aften samledes her en hel del af byens beboere, både unge og ældre, og nød underholdningen. Og som afslutning var der fællessang, jo vist var det festligt sådan en søndag aften. På skolen var følgende lærere: Johan Brydegård (gymnastik), Peder Jakobsen (musik og musikforståelse), Peder Augustinus (litteratur), Peder Buk (regning, tegning, opmåling m.m) så var der Bennike, han underviste i geografi, og det var vældigt spændende, for han havde i sine yngre dage været sømand, og været i snart sagt alle lande, så hans timer var som regel meget, meget spændende rejsebeskrivelser. Poul Hansen (forstanderen) nordens mytologi, og nordens historie, hans kone Sigrid Trier holdt også en del foredrag. Nu var det ikke sådan, at lærerne kun beskæftigede sig med de nævnte emner, nej, de kom også ind på andre emner, men de nævnte var sådan nærmest deres hovedfag.

Ja, der kunne fortælles mange ting endnu fra dette skoleophold, men en ting er sikkert, jeg fik lyst til at beskæftige mig med mange ting som jeg ikke før tænkte særlig over.

Da jeg kom til Ishøj Strandgård hed forkarlen der (som tidligere nævnt) Hans, han var nu kommet til at tjene på en gård i Særslev, og da Særslev kun lå ca. 5 km. fra Vallekilde, benyttede jeg lejligheden til flere gange den vinter at besøge ham. Det fik jeg megen fornøjelse

af, det var særdeles flinke og interesserede mennesker, han var hos. Som nævnt besøgte jeg ham flere gange i vinterens løb, og jeg befandt mig altid særdeles godt under disse besøg. Det blev da også til, at jeg blev fæstet som andenkarl for et år, og skulle tiltræde til maj, efter at skolen var sluttet til april.

FÆSTE HOS LARS CLAUSEN I SÆRSLEV, ODSHERRED

Da højskoleopholdet så sluttede til april, tog jeg hjem for at hjælpe far med gartneriet i april måned. Den første maj pakkede jeg så min vadsæk og rejste til Særslev. Min ankomst til byen begyndte med en lille pudsig episode. Ved min ankomst kom jeg ind i byen fra den helt modsatte side, end jeg kom fra, når jeg kom fra Vallekilde, og det forvirrede mig så meget, at jeg måtte ind på en gård og spørge om, hvor Lars Clausen boede. Jeg traf konen, der velvillig gav mig besked, spurgte hvor jeg var fra, og om jeg skulle tjene hos Lars Clausen, ja, det skulle jeg da, og så tog hun fat og beklagede mig, det var forfærdeligt, jeg kom så langt borte fra, og så skulle jeg få den aller værste plads i lang, lang omkreds, der var da ingen ordentlige mennesker, der kunne holde ud at være der.

Det var jo rigtig nok ikke noget fint skudsmål, min nye husbond fik fra den kant, men jeg trøstede mig med, at Hans dog havde været der et ½ år og var fæstet igen, så kunne det nok ikke være helt galt. Jeg fandt gården og blev meget venlig modtaget, fik kaffe, og derefter tog Lars Clausen mig med rundt, viste mig værelset, hvor jeg skulle bo, hvilke heste jeg skulle køre med og forskellige andre ting, som det var rart nok at være orienteret om. En af de ting, jeg straks lagde mærke til var den præcision, hvormed visse klokkeslæt skulle overholdes. Klokkeren 6 kom Lars Clausen og kaldte på os karle, lukkede vor dør op, sagde godmorgen, fortalte hvordan vejret var, og hvad vi skulle arbejde med den dag. Så var det med at komme op, få hestene striglet og fodret, lagt seletøj på dem og så ind og få morgenmad. Klokkeren 7 præcis skulle vi rykke ud og så arbejde til middag, kun afbrudt af en kort frokostpause. Var vi langt ude i marken havde vi madpakke og muleposer med.

Klokkeren 12 var det middag. Det foregik på den måde, at når det store bornholmerur i spisestuen slog 12, så stod fru Clausen på hovedtrappen og med sin særdeles klare og velklingende stemme råbte

hun spise, så var det med øjeblikkeligt at indfinde sig i spisestuen. Om formiddagen spiste alle, som var på gården, sammen i spisestuen, og det var foruden Clausen og fru, 2 børn, 2 piger, os to karle, fodermesteren, daglejeren, og så var der Lars Clausens far, en ældre mand, der boede i et hus i byen, men som regel gik og puslede med et eller andet på gården, og var altid med til middagen.

Jeg var så frygtelig uheldig den første dag, jeg var der, at komme for sent til middagen, tak skæbne, sikken en opsang jeg fik. Jeg undskyldte mig med, at jeg ikke rigtig kunne beregne, hvor lang tid, det ville tage at ride hjem, jeg var temmelig langt ude i marken, men fik at vide, at jeg om morgenen burde have lagt mærke til, hvor lang tid udturen tog, så havde jeg ikke været i tvivl om hjemturen, og han ville sætte pris på, at hans folk lærte at vise omtanke i, hvad de havde med at gøre, og så ville han bede mig om at passe de bestemte tider, hellere komme 5 minutter for tidlig hjem end et minut for sent. Fru Ingeborg sagde værsgo, og så spiste vi, alle havde siddet ret op og ned, først for at vente på mig, og dernæst mens jeg fik min reprimande. Uh, hvor var jeg ærgerlig, jeg syntes at det var at sætte kravene vel højt, det var jo dog den første dag, jeg var der, jeg var lige ved at tro at konen igår havde ret i, at hos Clausen var der ikke til at være.

Efter middag trøstede Hans mig så godt, han kunne, fortalte, at det var et mægtig plus for mig, at jeg trods travlhed havde husket at blive vasket og få skiftet jakke, inden jeg kom ind, dette blev der lagt megen vægt på. Lars Clausen var på mange måder en mærkelig mand. Hvis det hændte, at en eller anden på gården havde forset sig, så fik vedkommende en forsvarlig overhaling, men så var det også forbi, man hørte ikke mere til den sag.

Vi havde megen frøavl på gården. Lars Clausen var en kendt frøavler, og det medførte, at der var meget hakke- og rensarbejde at udføre. Her var Lars Clausen altid med, og det var meget festlig, han havde altid så meget interessant at fortælle, eller også ville han vædde med os om et eller andet, for eksempel: "Se der karle, hvor mange hvedeaks er der på hvedemarken der?" - Ja, det var da virkelig ikke nemt at sige.- "Der er i hvert fald ikke 4 millioner" sagde Lars Clausen. Jo, mente jeg, der må være mange flere. "Godt", sagde han "jeg siger, der ikke er 4 millioner, du siger, der er over, vi vædder",

og det gjorde vi så. Samme dag blev marken omhyggelig opmålt, en ramme på nøjagtig en kvadrat-alen blev fremstillet, og aksene talt i denne ramme flere steder på marken, således at man fik et middeltal at gange med, og så var det ingen opgave at regne resultatet ud. Jeg husker ikke det nøjagtige tal af udregningen, men der var langt over 4 millioner, og altså vandt jeg.

Man kan sige, at sådanne væddemål var noget pjat, ja såmænd, men de hjalp med til, at det megen hakkearbejde i frømarkerne aldrig blev kedeligt. Væddemålet var altid chokolade, og så skulle vi jo have chokoladegilde om aftenen. Fru Clausen måtte koge chokolade og bage kage til, det gjorde hun også gerne, men jeg husker dog, at hun gjorde vrøvl, når det blev mere end en gang om ugen, og det var da rimeligt, det var jo altid hende, der skulle i aktion, ligegyldigt hvem der vandt. På andre områder var Lars Clausen lige så excentrisk. Hjemme i køkkenhaven havde han en lang række små bede, hvert tilsået med en græsart, alle mulige kendte græsarter var repræsenteret i denne lille forsøgshave. Når vi så under vort arbejde i frømarken måske fandt en eller anden lille græstot, så måtte vi omgående gøre rede for, hvad den hed, og hvad dens egenart var, kunne vi ikke det, så var det med at tage den med hjem i forsøgsbedene og studere der, til vi kendte dens navn og data. Dette kunne godt til tider være ret irriterende, men der var ikke noget at gøre, det skulle være sådan. Det kunne også hænde, en dag hvor det var meget varmt, at Lars Clausen kunne sige: "Hør karle, er det ikke alt for varmt til at gå her og hakke, skulle vi ikke hellere tage en udflugt til Nekselø i eftermiddag, det kunne jo være, at der var nogen derhjemme, som ville med". Vi var altid villige, og når vi kom hjem til middag, og sagen blev forelagt dem hjemme, så ville alle med. Så blev der travlt, der skulle ordnes madkurv, den store skovvogn køres frem, stadssejerne lægges på de to røde frederiksborgheste, og når alt var i orden, kørte vi afsted op gennem byen til stor misundelse for byens øvrige piger og karle, og til evig ærgrelse for de øvrige bønder, der kunne ikke lide, at Lars Clausens folk sådan skulle på udflugt flere gange om sommeren.

Vi skulle til Haunsø og derfra med en motorbåd til Nekselø, som var en ganske lille ø, der lå et lille stykke ude i Sejrrø Bugt. Der var kun to mindre gårde på hele øen, men der var en aldeles vidunderlig

natur. Et stykke inde på øen var der en stor fordybning i terrænet, det så nærmest ud som om, der var gravet grus eller lignende, men da der efter sigende ikke var grus på øen, kunne dette ikke være årsagen, nej, gamle folk fortalte, at i meget gamle dage havde der ligget en umådelig stor sten på stedet.

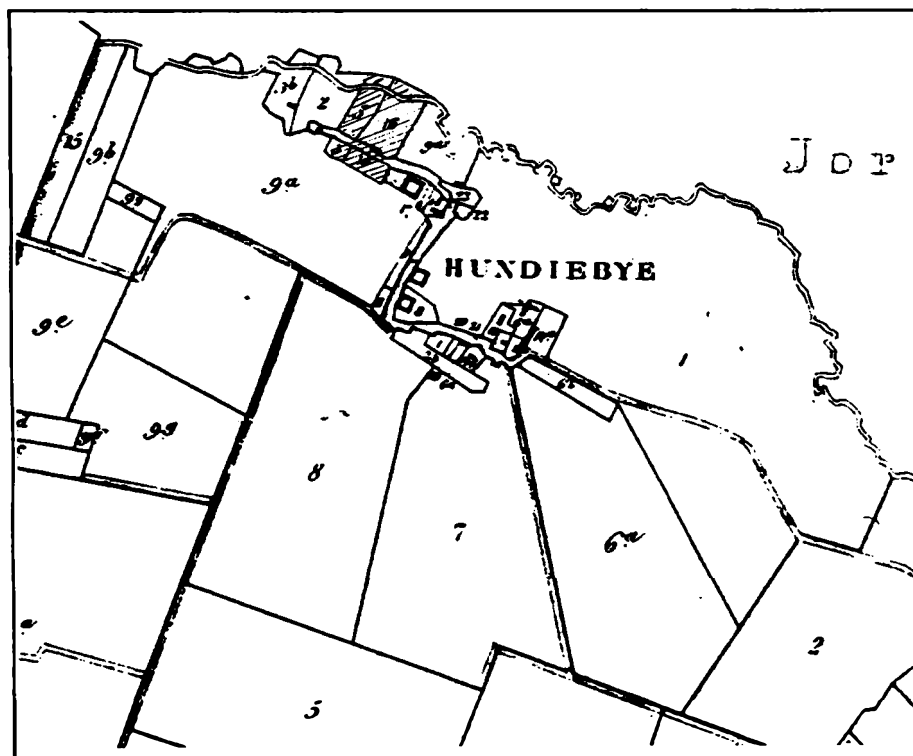
Samtidig boede der på øen en stor trolld, som havde vanskeligt ved at omgås menneskene, derfor var han flyttet ud på Nekselø. Der boede ikke andre der dengang, og det gik også godt i mange år, men da man så byggede kirke i Føllenslev og begyndte at ringe med kirkeklokken, så var freden forbi for trolden, han kunne ikke holde ud at høre på den ringen, han gravede den omtalte store sten op og besluttede at smadre kirken med stenen, med al sin kraft kastede han stenen mod kirken, men har åbenbart være mere rasende end nødvendig, for stenen røg over kirken og landede helt oppe ved Faurbo kro, hvor den lå i mange år, for tilsidst at blive hugget ud til de to mægtige stentrapper, der den dag idag fører op til kroens to hovedindgange. På grund af sit forfejlede kast, har jeg hørt, at trolden var flyttet. I hvert fald siges det, at ingen har set spor til ham siden.

Ja, sådan en tur til Nekselø var ualmindelig dejlig. Vi badede, drak kaffe, spiste aftensmad og gik ture, så det blev sengetid, når vi var hjemme igen. Der var flere sådanne ture den sommer, ikke absolut til Nekselø, jeg husker da en tur til Skarritsø ved Jyderup, der var også et par regulære badeture til stranden, kan jeg huske. Som nævnt før var byens øvrige landmænd mere eller mindre utilfredse med Lars Clausens forhold til sit mandskab. De mente, at det var unødvendigt tidsspilde, der kunne føre til misfornøjelse hos deres egne folk. Jeg tror ikke, at det medførte tidsspilde. Vi var ikke flere folk end på de andre gårde, og der var mere arbejde formedelst den megen frøavl, men jeg ved, at trods dette var vi aldrig bagefter med arbejdet, snarere foran. Jeg tror nok, at Lars Clausens evne til at skabe en fornøjelig og interessant atmosfære omkring arbejdet havde en ikke ringe indflydelse også på vor arbejdsydelse. Jeg var meget glad for det år, jeg var der.

Der var ikke langt til Vallekilde, og mange søndage tilbragte jeg eftermiddag og aften der. Der var altid så fornøjeligt at være, vi gamle elever var altid velkomne. Det var en fast regel, at alle, der kom som gæster, skulle deltage i måltiderne. Hidtil var gæster altid

placeret mellem eleverne, men denne sommer var der så mange piger, at der ikke var plads til gæster. Dette blev klaret ved, at der i køkkenet (der nærmest var en forlængelse af spisestuen) blev anbragt et par lange borde til gæsterne.

Her var til tider mange, jeg tror, at vi enkelte gange var op mod en snes stykker. Der opstod til tider vældige diskussioner. Der kom ikke sjældent folk med kendte navne, højskolefolk, præster og lignende, alle måtte i køkkenet og spise. Der var også en lille fast kreds, mest bestående af forhenværende elever, som havde deres virke i nærheden af skolen. Der var Eliassen fra Kirke Hyllinge, folketaleren Anders (jeg husker ikke hans efternavn), Jørgen Jørgensen fra Lejre (den senere så kendte radikale politiker), og der var mange flere, men jeg har glemt deres navne.

JOHANNES SØRENSEN

Serien "Bidrag til Greve kommunes historie" omfatter nu følgende "Gule hæfter"

1 Greve sogn - 1836	v/ Ole Eriksen og G. Gregersen
2 Greve sogn - folketællinger 1801	v/ Ole Eriksen og G. Gregersen
3 Kildebrønde sogn - 1836	v/ Ole Eriksen og G. Gregersen
4 Oeders Efterretninger 1771	v/ Ole Eriksen og G. Gregersen
5 7 soldaterbreve fra 1864	v/ Gunnar Petersen
6 Tune sogn - 1836	v/ Ole Eriksen og G. Gregersen
7 Karlslunde sogn - 1836	v/ Ole Eriksen og G. Gregersen
8 Samtale med Maren Petersen	v/ Ole Eriksen
9 Forsamlinghuset "Godhaab"s start	v/ Ole Eriksen
10 Bybranden i Kildebrønde	v/ Bjørn Helles
11 Tiggerliv i gamle dage	v/ Meta Nielsen og Ole Eriksen
12 Vilhelm Pedersen	v/ Bjørn Helles
13 "Strandgreven"	v/ Ole Eriksen
14 Sønderholm boplads	v/ B. Andersen og L. Pedersen
15 "Kaldet følger enken"	v/ E. Doberck
16 Greve Hospital	v/ Ole Eriksen
17 Da Greve-Kildebrønde blev storkommune	v/ Frode Hansen
18 Karlslunde Landsby	v/ Inger Vestergaard
19 Et livstestamente	v/ G. Gregersen
20 Elev i Mosede skole	v/ Gudrun Jensen
21 Erindringer om Mosede Fort	v/ Halvor Boiechøj
22 Erindringer fra min barndom - 1	v/ Kirsten Petersen
23 Erindringer fra min barndom - 2	v/ Kirsten Petersen
24 Erindringer fra min barndom - 3	v/ Kirsten Petersen
25 Tune-sprøjten	v/ Poul Gehl
26 Karlslunde skole 1742 - 1942	v/ Valdemar Mortensen
27 Michael Vulf Giøer legat	v/ E. Doberck
28 "Josef" og "Illegalt til Sverrig"	v/ Halvor Boiechøj
29 Flugten til Sverrig	v/ Bjørn Helles
30 Mosede Politi 1935 - 1985	v/ Ole Eriksen
31 Dobbeltmorderen på Kildebrønde mark	v/ Bjørn Helles
32 De svenske soldater på Greve-egnen	v/ Bjørn Helles
33 2 kvindeskæbner fra Hedeboegnen	v/ Inge-Lise Overballe
34 Ryg og rejs - en pibe tobak i Køge Kro	v/ Karl Johan Rubæk
35 Valentinere på Geddesdal 1822 - 1927	v/ Carl Erik Andresen
36 "En velnæret Arbejder er
som en kjærnefodret hest"	v/ Carl Erik Andresen
37 Lidt om Tune i gamle dage	v/ Johannes Hansen
38 "Søfryd" og Anker Christensen	v/ Ole Eriksen
39 Et gammelt kort	v/ Ole Eriksen
40 En Hundiedrengs erindringer - 1	v/ Johannes Sørensen